

Budapešť

Maďarsko

V Budapešti od 80. let minulého století pracují na výstavbě dálničního okruhu

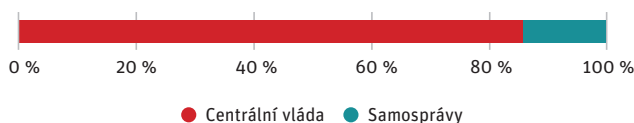
● **MĚSTO:**
1,8 mil. obyvatel

● **METROPOLITNÍ OBLAST**
3,0 mil.
(+1,0% pop. změna /5 let)

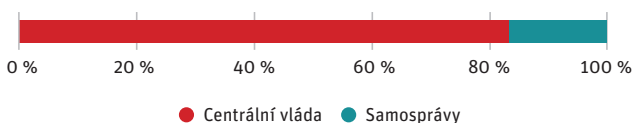
HDP: 107 % průměru HDP EU28
(+0,8% prům. roční změna HDP /5 let)

Jak fungují finance samospráv v Maďarsku

VEŘEJNÉ PŘÍJMY

KAPITÁLOVÉ VÝDAJE

Maďarsko má **system dvou úrovní samospráv**. Skládá se z 19 regionů, 3177 obcí a hlavního města Budapešti. Mezi úrovněmi není stanovena hierarchie.

Navzdory politické autonomii místních samospráv je maďarský systém veřejné správy nyní poměrně fiskálně centralizovaný. **Po hospodářské krizi 2007–2008 a kritickém stavu financování samospráv provedla národní vláda v roce 2011 rozsáhlou ústavní reformu vedoucí k centralizaci prostředků, odpovědností a souvisejících výdajů a dluhů.** Zatímco obce si ponechaly některé místní kompetence a stále mohou vybírat specifické místní daně, regiony jsou nyní zbaveny veškerých „obecných kompetencí“ a postupně se snížila jejich samosprávná pravomoc. Změny systému posílily finanční vliv státu.

V důsledku krize a ústavních reforem se podíl samospráv na veřejných investicích snižuje, z 59 % v roce 2011 na 27 % v roce 2016 (OECD 57 % a EU28 52 %). Jako podíl na HDP investice také významně poklesly – v letech 2007 až 2017 se místní investice v reálném vyjádření snížily v průměru o 3 % ročně.

Největší podíl investic směřuje na veřejné služby (36 %) a ekonomické záležitosti a dopravu (25 %), dále bydlení a občanskou vybavenost a ochranu životního prostředí.

Administrativní reformy provedené ve jménu redistribuce úkolů mezi místní a centrální úroveň a úspory nákladů upravily systém lokálních financí a omezily fiskální rámec pro financování místní samosprávy. **Hlavním zdrojem příjmů jsou transfery a dotace, které představují téměř 52 % příjmů samospráv** (OECD 37 % a EU28 44 %).

Naopak podíl na výnosech z daní je nízký, činí 36 % příjmů (OECD 45 % a EU28 41 %). **Obce jsou jedinou úrovní samospráv, která může vybírat daně.** Zatímco daňové příjmy tvořily 36 % příjmů samospráv, podíl daňových příjmů na celkových příjmech z daní a podíl na HDP (2,3 % HDP) jsou výrazně pod průměrem OECD (OECD 32 % a 7 % HDP) průměr EU28 (24 % a 6 % HDP). **Hlavní místní daní je místní daň z podnikání, která činí 76 % příjmů z obecních daní a 27 % z příjmů celkově (2016).** Tato daň se ukládá společnostem sídlícím nebo registrovaným v městské části/obci na základě hrubých marží společností. Sazba je stanovena obcí, ale omezena na 2 %. Daň z podnikání je třetí největší daní generující příjem na národní úrovni a hraje důležitou roli ve financování místních samospráv.

Daně z nemovitostí jsou druhou nejvyšší daní na místní úrovni, ale ve srovnání s ostatními zeměmi OECD hrají relativně malou roli. Výnosy z této daně činí 18 % z daňových příjmů obce a 6,3 % z obecních příjmů celkově. Daň z nemovitosti představuje 0,4 % HDP (OECD 1,1 % HDP, 2016). Daně z nemovitostí vybírané obcí zahrnují daň ze stavby a daň z pozemku, které platí majitelé, a to buď na základě rozlohy nebo podlahové plochy, nebo na základě upravené tržní hodnoty. **Protože základ daně obvykle nezávisí na tržní hodnotě, výnosy z daně z nemovitostí zůstávají nízké navzdory zvýšení cen nemovitostí.** Sazby daně jsou stanoveny každou obcí až do určitých limitů založených na indexu spotřebitelských cen. Dále se vybírá také komunální daň z domácností a komunitní daň. Počet obcí vybírajících stavební daň, daň z pozemku a komunální daň narůstá. Tyto daně zavedlo více než 85 % obcí (2015). Další drobné daně zahrnují daň z vozidla (sdílená daň), obecní turistickou daň a poplatek za ochranu životního prostředí.

Ústavní reforma z roku 2011 upravila a snížila systém transferů v souladu s recentralizací systému místní samosprávy. Transfery se v letech 2007 až 2017 snížily v průměru o 5 % ročně. V roce 2013 byl zaveden přísnější dotační systém, který se proměnil ze systému blokových transferů na základě příjmů k systému účelově vázaných dotací. **Dotace jsou tak nyní účelově vázány na převážnou většinu běžných výdajů (83 % celkových transferů)**, a to zejména v oblasti vzdělávání, sociální politiky a kultury.

Příjmy z poplatků jsou v souladu s průměrem

EU28 (12 %). Příjmy z majetku (0,5 %) jsou nízké (OECD 2 % a EU28 1,2 %).

Zdroj: <http://www.oecd.org/cfe/regional-policy/Observatory-on-Subnational-Government-Finance-and-Investment.htm>

Dálniční okruh Budapešti

Jižní, východní a severní úsek dálnice
M0 vč. nového mostu přes Dunaj;
délka 79 km

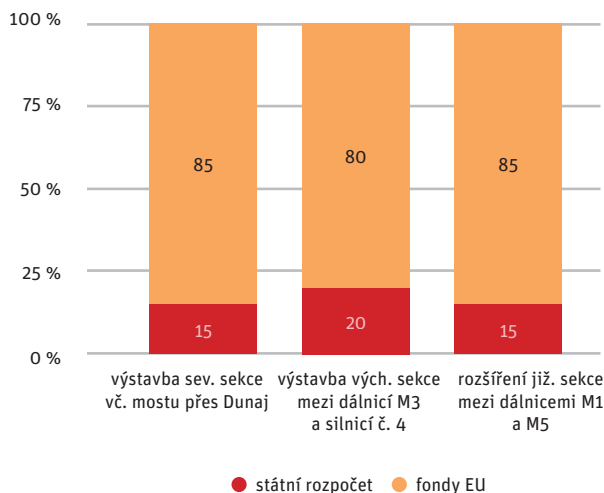
(1) Jižní – nejstarší a zároveň nejvytíženější – úsek (29 km) byl vybudován na přelomu 80. a 90. let 20. století. Mezi roky 2011 a 2013 došlo k rozšíření tohoto úseku na 3 + 3 jízdní pruhy, a to částečně přidáním nové jižní vozovky, výstavbou jižní poloviny mostu přes Dunaj, částečně výstavbou úplně nové dálnice. Náklady na modernizaci tohoto úseku činily zhruba 100 mld. HUF.

(2) V roce 2008 byla dobudována východní sekce okruhu mezi dálnicí M3 a silnicí č. 4 (26 km). Zprovoznění této části okruhu propojilo všechny maďarské dálnice vstupující do Budapešti a odvedlo tranzitní dopravu (vč. těžké nákladní dopravy) z města. Náklady na tento úsek dosáhly 80 mld. HUF.

(3) Severní úsek (9 km) vč. nového 591 m dlouhého mostu přes Dunaj byl zprovozněn rovněž v roce 2008. V současnosti úsek slouží převážně místní a regionální dopravě. Výstavba mostu přes Dunaj byla financována původně ze státního rozpočtu, příspěvek z fondů EU byl schválen až v roce 2016. Náklady na tento úsek dosáhly 50 mld. HUF.

Dálniční okruh okolo Budapešti

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření, Wikipedia